

Broedpopulatie Huiszwaluw keldert in 2010

Het is halen en brengen met de stand van de Huiszwaluw tussen Vecht en Eem. Er is geen peil op te trekken, want het aantal broedparen blijft schommelen. In en aantal gevallen gaven de tellers aan dat het ongeschikt raken van de broedlocatie of de droogte daarvan de oorzaak was.

Dick A. Jonkers

Wat is er toch aan de hand met de Huiszwaluwen in ons werkgebied? We lopen niet in de pas met ontwikkelingen in andere delen van het land. Dit jaar was er opeens weer een behoorlijke achteruitgang van 18%. In veertien van de negentien gemeenten ging de stand achteruit in ons onderzoekgebied (figuur 1). Er waren enkele meldingen dat door de droogte in het voorjaar in het nestelstadium nesten verloren waren gegaan. Kijkend naar andere reeds eerder gepubliceerde resultaten ging het in andere delen van Nederland wel goed. Zo steeg het aantal broedparen aanzienlijk in Berkelland (Borculo-Neede, Beltrum, Eibergen en Ruurlo) een gebied in de Achterhoek. Men had in dat gebied had weer een succesvol jaar met een stijging van bijna 19% ten opzichte van 2009 (Weijermars 2010). Vergeleken met 1998 is daar de stand vernegenvoudigd! In dat jaar is begonnen met het aan brengen van kunstnesten. In 1998 waren vier kunstnesten bezet, in 2010 maar liefst 715! Met 338 broedparen had de Zaanstreek sinds 1969 nog nooit zo'n goed jaar (mondelinge mededeling Martien Roos). De tellers ontdekten, net zoals in ons onderzoekgebied nog af en toe gebeurt, een kolonie ontdekt die al heel lang aanwezig was. Deze bevond zich aan de achterzijde aan een pand. Die ontdekking droeg bij aan de toename, die is geconstateerd in zes van de negen onderzochte gemeenten (Roos 2010).

Vechtplassengebied

Nog steeds is dit westelijk deel van ons onderzoekgebied een bolwerk. Het herbergde 763 nesten, wat een terugloop betekent van bijna 8%. Acht van de elf gemeenten vertoonden een achteruitgang, waarvan die in Muiden/Muiderberg het sterkst was. Degene die Muiden onderzocht meldde dat van twee boerderijen de daklijsten waren vervangen en geschilderd. Langzaam maar zeker komt ook het verdwijnen in de in zicht voor het voorkomen in Muiderberg. Er is nog maar een locatie, waarvan het aantal nesten gestadig

afneemt. Alle andere vroeger bezette locaties zijn verdwenen door het te hoog worden van bomen die belemmerend werken, renovatie en schilderwerkzaamheden. Uit Ankeveen, waar slechts enkele tientallen nesten zitten, verdween bijna een kwart van de broedparen. Het zal niet lang meer duren voordat het broeden van de Huiszwaluw in Nieuwersluis tot het verleden zal behoren. Er waren zowel in 2009 als in 2010 nog slechts vier nesten. Gelukkig zijn er ook positieve berichten. De stijging in Nederhorst den Berg zet zich nog steeds voort, wat te maken kan hebben met bouwactiviteiten in het dorp en de nabij liggende Spiegelplas. Na een afname tot 2000 gaat de Huiszwaluw hier nog steeds vooruit. Uit Vreeland kwam een melding dat een broedsel wellicht verloren was gegaan door activiteiten van een Kerkuil.

Het Gooi

In deze regio is helaas Hollandsche Rading niet onderzocht. Hierdoor is een vergelijking met de aantallen in voor dit deel van het onderzoekgebied voorgaande jaren moeilijk, al blijft het wel mogelijk een beeld te schetsen. In totaal zijn in het Gooi 156 nesten aangetroffen. In drie van de vier gemeenten voltrok zich een afname. Die was vooral duidelijk in Naarden met 12 paren minder en in Huizen met 10 paren. Die ontwikkelingen baren zorgen, maar het proces lijkt niet te stuiten. Het is een

kwestie van het ongeschikt raken van broedplaatsen door welke oorzaken dan ook. Het plaatsen van zwaluwtillen lijkt een mogelijkheid om een deel van het probleem te ondervangen, maar lost dit niet op. Er vlogen wel voortdurend Huiszwaluwen rond de in het voorjaar geplaatste zwaluwtil aan de Zomerkade in Huizen, maar dit heeft niet geleid tot vestigingen.

Gemeente	Broedparen	
	2010	2009
Muiden/Muiderberg	264	295
Weesp	103	110
Nigtevecht	22	29
Nederhorst den Berg	104	97
Vreeland	27	31
Loenen a/d Vecht	34	37
Nieuwersluis	4	4
Ankeveen	32	43
's - Graveland	37	42
Kortenhoef	46	44
Loosdrecht	90	97
Hollandsche Rading	?	20
Hilversum	18	17
Naarden	79	91
Huizen	56	66
Blaricum	3	7
Eemnes	154	266
Eembrugge	40	43
Eemdijk	62	63
Totaal	1175	1402

Figuur 1. Aantal broedparen Huiszwaluwen per gemeente in 2010.

Eemland

Met een aantal broedparen van 256 daalde de populatie met bijna een derde ten opzichte van 2009. Die daling komt een deel voort uit het gekelderde aantal van de vroegere grootste kolonie in het gebied in de Maatpolder (Eemnes). Hier verdwijnen de Huiszwaluwen langzaam maar zeker zonder dat hiervoor een oorzaak kan worden aangewezen. Bij de twee andere middelgrote kolonies schommelen de aantallen. Doordat in Eemdijk nog steeds dicht bij de Eem af en toe een nieuw huis wordt gebouwd dat vestigingsmogelijkheden biedt gaan daar ook paren broeden. De aantallen in het dorp blijven echter vrijwel gelijk.

Kunstnesten

Of kunstnesten bezet raken heeft vaak te maken met het feit of er al bezette nesten in de

omgeving aanwezig zijn. Het komt nogal eens voor kunstnesten bewoond worden door Huiszwaluwen, die al voor de terugkeer van de Huiszwaluwen uit hun overwinteringskwartieren nesten hebben gekraakt. Reeds eerder bezette nesten worden soms het erop niet meer bewoond door Huiszwaluwen. De oorzaak daarvan zou kunnen zijn dat nestparasieten zich ophouden in deze nesten. Er waren dit jaar weinig meldingen over het zich al dan niet vestigen in kunstnesten. Van een serie van vijf kunstnesten waren er twee bewoond; in een ander geval was dat er een van de vier. Voor een groepje van vier kunstnesten was totaal geen belangstelling. In Berkelland zijn in 2008 162 kunstnesten aangebracht, waarvan er datzelfde jaar 64 bewoond waren. Anno 2010 was het aantal kunstnesten uitgebreid tot 314 met een bezetting van 161 paren (Weijermars 2010, Waanders 2010) Het verdient aanbeveling in het gebied tussen Vecht en Eem meer ijzers in het vuur te hebben dan alleen de zwaluwtillen. Het wordt hoog tijd dat er meer zwaluwkringen komen dan de enige die er nu nog maar is in Huizen. Behalve met zwaluwtillen kunnen zwaluwkringen zich bezighouden met het maken en aanbrengen van kunstnesten. Kansrijke plaatsen zijn vooral gemeenten in het Vechtplassengebied, de randen van het Gooi en Eemnes.

Zwaluwtillen

Ofschoon de zwaluwtil aan de Zomerkade in Huizen nog niet bewoond is geweest, wordt met voortvarendheid gewerkt aan het realiseren van een tweede til in Huizen. Een aanvraag voor een derde til op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie in Huizen is de deur uit.

Koloniegrootte

Er waren 99 locaties met één nest (2009-90). De Huiszwaluw is dus niet altijd een kolonievogel. Van de kolonies met 2-5 nesten zijn dit er in 2010 98 (2009-89). Hoewel dit natuurlijk moeilijk is aan te tonen, lijkt dit ten koste te zijn gegaan van de categorie met 6-10 nesten, waarvan er nu 19 zijn geteld (2009-25). Het aantal kolonie met 11-25 nesten nam weer af. Het waren er nu 18. De grootste was Stadzigt bij het Naardermeer met 24 nesten. Er was nog maar één middelgrote kolonie met 34 nesten; die bevond zich in Eembrugge. De verdunning naar steeds kleiner kolonies is een

nog steeds voortschrijdend proces. Er zijn in het hele onderzoekgebied nog vier kolonies waar meer dan vijftig broedparen huizen. De top vier wordt aangevoerd door een boerderij aan de Noordpolderweg in de Noordpolder beoosten Muiden met 127 nesten (2009-138) De buurman had een kolonie met 65 nesten (2009-75). De tweede kolonie op de ranglijst met 82 paren wordt steeds kleiner (2009-94). Blijft nog over de kolonie in De Kampen (Blaricum) met 61 nesten tegen 54 in 2009 en 60 in 2008.

Medewerkers aan het onderzoek

De vaste kern van tellers, uitgebreid met enkele nieuwelingen, zorgde ervoor dat gegevens over het aantal broedparen in de respectieve telgebieden boven water kwamen. Anderen leverden aanvullende gegevens. De informatie kwam van: G. Bieshaar, Y. Bosman, E. de Bruin, R. van Dijk, A. Driessen, B. Dwars, W. Fokker, D.A. Jonkers, A. van Klaveren, N. Klippel, W.L. Langendorf, M. Pieren-Olijhoek, A.M. van der Poel, K. Pranger, S. Staps, H. van Tol, A. P. Vermeule, M. Voorveld en M. van der Weyden.

Geraadpleegde literatuur

Roos, M. 2010. 2010 een jaar met een verrassend groot aantal huiszwaluwnesten. *Kieft* 2010/4: 25-26.
Waanders, H. 2010. Actviteiten van de Zwaluwprojectgroep Berkelland. 't Schrieverke 27 (2): 18.
Weijermars, F. 2010. Resultaten Broedseizoen 2010. Zwaluwenprojectgroep Berkelland.